

de Rechtspraak

Beroep instellen bij de rechtbank

De bestuursrechtelijke procedure

Meer informatie

U vindt de rechterlijke organisatie ook op internet: www.rechtspraak.nl. Hier kunt u onder meer terecht voor algemene informatie over de rechtspraak in Nederland, recente uitspraken en informatie over andere procedures bij de rechter. Informatie over justitie vindt u op www.justitie.nl. Ook het Openbaar Ministerie heeft een eigen site: www.om.nl.

Ook over andere onderwerpen op het gebied van rechtspraak zijn brochures beschikbaar. Bijvoorbeeld 'Rechtspraak in Nederland' en het zakboekje 'RechtSPRAAK' met een uitgebreide begrippenlijst. Een overzicht van alle brochures vindt u op www.postbus51.nl. U kunt de brochures daar downloaden of bestellen. Telefonisch bestellen kan ook, via de Postbus 51 Infolijn: 0800 8051 (gratis).

Deze brochure is een uitgave van de Raad voor de rechtspraak, afdeling Communicatie, postbus 90613, 2500 EH Den Haag. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

Tekst

Patricia Kat

Vormgeving

Koeweiden Postma, Amsterdam

Fotografie

Carry van der Maas

Lithografie en druk

Spinhex & Industrie,
Amsterdam

Uitgave

November 2005

Inleiding

De overheid heeft een besluit genomen en u bent het daar niet mee eens. U hebt bezwaar gemaakt bij het overheidsorgaan zelf, maar met de beslissing op uw bezwaar bent u het evenmin eens. In dat geval kunt u beroep instellen bij de rechter. U doorloopt dan een bestuursrechtelijke procedure. Deze brochure beschrijft hoe de procedure eruitziet.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1

Wat is een bestuursrechtelijke procedure?	4
Bestuursrecht	4
Wat is een bestuursorgaan?	4
Wat is een besluit?	5
Wie mag beroep instellen?	5
Let op: eerst bezwaar maken!	6
Rechtstreeks beroep	7

Hoofdstuk 2

Deelnemers aan de procedure	8
Procespartijen	8
Advocaat of gemachtigde	8
Rechter	8
Griffier	8
Getuige	9
Deskundige	9

Hoofdstuk 3

Verloop van de procedure	10
Waar stelt u beroep in?	10
Hoe stelt u beroep in?	10
Vooronderzoek	12
De zitting	13
De uitspraak	14

Hoofdstuk 4

Bijzondere situaties	16
Beslissing van bestuursorgaan uitstellen: voorlopige voorziening	16
Versnelde behandeling	16
Uitspraak zonder zitting	17
Verzoek om een andere rechter: wraking	18
Bemiddeling in plaats van rechtszaak: mediation	18

Hoofdstuk 5

Hoger beroep of cassatie	19
Waar stelt u hoger beroep in?	19
Procedure	19

Hoofdstuk 6

Kosten	20
Griffierecht	20
Proceskosten	21
Vergoedingen	21

Voorbeeld van een beroepschrift	23
--	----

Adressen	24
-----------------	----

Meer informatie	29
------------------------	----

Hoofdstuk 1

Wat is een bestuursrechtelijke procedure?

Bestuursrecht

Het bestuursrecht beschrijft de regels waaraan de overheid zich moet houden bij het nemen van besluiten. Die besluiten gaan over onderwerpen variërend van uitkeringen en subsidies tot vergunningen voor woningen of een hele woonwijk, of over de aanleg van een groot project zoals de Betuwelijn. Onderdelen van het bestuursrecht zijn bijvoorbeeld belastingrecht, vreemdelingenrecht en ambtenarenrecht.

Bestuursprocesrecht

In het bestuursrecht is ook geregeld wat een persoon precies moet doen als hij of zij het niet eens is met een besluit van de overheid. Dit onderdeel van het bestuursrecht heet bestuursprocesrecht.

Algemene wet bestuursrecht

De belangrijkste regels van het bestuursrecht en het bestuursprocesrecht staan in de Algemene wet bestuursrecht (Awb). In de Awb staat bijvoorbeeld hoe de overheid een besluit moet voorbereiden, onderbouwen en bekendmaken. Ook de regels voor het maken van bezwaar en het instellen van beroep bij de rechter tegen een besluit staan in de Awb.

Procesregeling bestuursrecht

De rechtbanken in Nederland hebben samen, in aansluiting op de Awb, afspraken gemaakt over de manier waarop de bestuursrechtelijke procedure behoort te verlopen. Deze afspraken staan in de landelijke procesregeling bestuursrecht.

Wat is een bestuursorgaan?

U kunt alleen beroep instellen tegen besluiten die door bepaalde onderdelen van de overheid zijn genomen. Deze onderdelen heten bestuursorganen. Voorbeelden van bestuursorganen op gemeentelijk niveau zijn de burgemeester, het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Op provinciaal niveau zijn dat bijvoorbeeld de commissaris der Koningin en het college van gedeputeerde staten. Landelijke bestuursorganen zijn de ministers en de staatssecretarissen en de uitkeringsinstanties UWV en Sociale Verzekeringsbank (SVB). Ook de belastinginspecteur en het bestuur van een waterschap zijn bestuursorganen.

Wat is een besluit?

Beroep instellen is enkel mogelijk tegen een besluit van een bestuursorgaan. Het meest bekende besluit is de beschikking. Dit is een beslissing in een concreet geval, zoals het verlenen van een kapvergunning of het terugvorderen van een teveel betaalde uitkering. Minder bekend is het besluit van algemene strekking. Dit is een besluit dat niet op één bepaald geval betrekking heeft. Een voorbeeld is het vaststellen van een bestemmingsplan voor een sneltram door een woonwijk. Kenmerkend voor een besluit van de overheid is dat het altijd op papier staat.

Als er geen besluit is genomen

Het komt ook voor dat het bestuursorgaan een besluit had moeten nemen, maar dat niet of niet tijdig heeft gedaan. In dat geval staat er niets op papier. Dit heet een fictieve weigering. Ook tegen een fictieve weigering kunt u beroep instellen. De termijnen die een bestuursorgaan moet aanhouden bij het nemen van besluiten, lopen uiteen. U kunt bij het bestuursorgaan navragen welke termijnen in uw geval van toepassing zijn. Als het bestuursorgaan inderdaad niet op tijd heeft beslist, kan de rechtbank het bestuursorgaan verplichten dat alsnog te doen binnen een door de rechtbank te bepalen termijn.

Wie mag beroep instellen?

Om beroep te kunnen instellen, moet u belanghebbende zijn. Belanghebbend bent u als u het bestuursorgaan om een beslissing hebt gevraagd, bijvoorbeeld als u een uitkering hebt aangevraagd. Ook iemand die direct betrokken is bij het besluit op de aanvraag van een ander is belanghebbend. Bij een kap- of bouwvergunning kan dat bijvoorbeeld de buurman zijn. Daarnaast is iemand belanghebbend als het bestuursorgaan uit eigen beweging een beslissing heeft genomen die voor de persoon nadelig is. Een persoon is ook belanghebbend als de overheid geen beslissing neemt op de aanvraag van de betrokkene of te laat is.

Vereniging of stichting

Een vereniging of stichting is belanghebbend als het bestreden besluit het eigen belang treft of als er een direct verband bestaat tussen het doel van de organisatie (zoals blijkt uit de statuten en activiteiten) en het bestreden besluit.

Let op: eerst bezwaar maken!

U kunt niet zomaar beroep instellen bij de rechtbank. Een beroepsprocedure is pas mogelijk nadat u bezwaar hebt gemaakt bij het bestuursorgaan zelf. Pas als u deze bezwaarprocedure heeft doorlopen en u bent het oneens met de beslissing op uw bezwaarschrift, dan kunt u terecht bij de rechtbank. Als u bezwaar wilt maken, moet u dat tijdig doen. Er gelden namelijk strikte termijnen voor. Hetzelfde geldt voor het instellen van beroep bij de rechtbank. Beroep instellen kunt u in de meeste gevallen doen binnen zes weken na de datum waarop de beslissing op uw bezwaarschrift door de rechtbank aan u is gezonden. Beroep instellen kan ook als u het wel eens was met de oorspronkelijke beslissing, maar niet met de gewijzigde beslissing na de bezwaarfase. Verder kunt u in beroep gaan indien u buiten uw schuld niet hebt deelgenomen aan de bezwaarprocedure.

U kunt pas beroep instellen bij de rechtbank nadat u bezwaar hebt gemaakt bij het bestuursorgaan zelf. De beroepsprocedure komt na de bezwaarprocedure. In beide gevallen geldt dat u binnen een bepaalde tijd moet reageren.

Soms afwijkende procedures

Bij de beslissing op het bezwaarschrift van het bestuursorgaan hoort vermeld te staan of u in beroep kunt gaan, waar u dit kunt doen en binnen welke termijn. De meeste beroepsprocedures verlopen ongeveer op dezelfde manier, maar voor sommige zaken gelden afwijkende procedures of termijnen. Het is daarom verstandig altijd goed te kijken welke procedure wordt vermeld in het besluit zelf. Ontbreekt deze informatie, dan is het verstandig hiernaar te informeren bij het bestuursorgaan dat de beslissing heeft genomen.

Geen beslissing op bezwaar

Indien u tien weken na het indienen van een bezwaarschrift nog geen beslissing op het bezwaarschrift hebt gekregen en ook geen bericht hebt ontvangen dat de beslissing is uitgesteld, kunt u in de meeste gevallen toch in beroep gaan en uw zaak rechtstreeks aan de rechter voorleggen. U gaat dan in beroep tegen het niet tijdig nemen van een besluit. Bij belastingzaken is de termijn geen tien weken maar een jaar.

Meerdere besluiten

Heeft een bestuursorgaan besluiten genomen die met elkaar samenhangen, dan kunt u volstaan met het indienen van één beroepschrift. U moet dan wel alle besluiten meesturen en letten op de beroepstermijn van zes weken.

Rechtstreeks beroep

In een enkel geval kunt u er samen met het bestuursorgaan en eventuele andere partijen voor kiezen om de bezwaarschriftenprocedure over te slaan en de zaak direct aan de rechter voor te leggen. Dit wordt rechtstreeks beroep genoemd. U moet dan een bezwaarschrift indienen, maar tegelijkertijd ook het bestuursorgaan verzoeken de zaak door te sturen naar de rechter. Zowel het bestuursorgaan als de andere partijen moeten het ermee eens zijn. De rechter is uiteindelijk degene die bepaalt of u rechtstreeks beroep mag instellen. In de praktijk kan het gebeuren dat de rechter niet instemt met het verzoek. U dient dan alsnog de bezwaarprocedure te doorlopen.

Rechtstreeks beroep kan zinvol zijn als uw meningsverschil met het bestuursorgaan niet gaat over de feiten, maar over een puur juridische vraag, terwijl vaststaat dat het bestuursorgaan en u het daarover niet eens worden.

Hoofdstuk 2

Deelnemers aan de procedure

Procespartijen

Als u beroep instelt tegen een besluit van een bestuursorgaan, bent u procespartij. Het bestuursorgaan is de andere procespartij. Degene die beroep instelt is de eiser(es); het bestuursorgaan wordt de verweerder(-ster) genoemd. Vaak komt het voor dat er nog meer procespartijen zijn. Dat kunnen bijvoorbeeld personen zijn die tegen hetzelfde besluit beroep hebben ingesteld. Of personen die gevolgen ondervinden van het besluit. Eventuele derden in een procedure hebben het recht schriftelijk hun standpunt uiteen te zetten.

Het komt voor dat de rechter meerdere zaken als één zaak behandelt (voegen). Als u dit wenst kunt u ook zelf om voeging vragen. U dient uw verzoek wel te onderbouwen.

Advocaat of gemachtigde

In een bestuursrechtelijke procedure kunt u zelf optreden en uw eigen zaak behartigen. U bent dus niet verplicht om een advocaat in te schakelen of iemand anders die u vertegenwoordigt. Als u iemand machtigt om namens u beroep in te stellen, moet u een schriftelijke machtiging meesturen. Is uw vertegenwoordiger een advocaat, dan is geen machtiging nodig. Informatie over de kosten voor het inschakelen van een advocaat vindt u bij 'Proceskosten' op pagina 21.

Rechter

In de meeste gevallen behandelt één rechter de beroepszaak. Het kan ook gebeuren dat de zaak wordt behandeld door drie rechters. Dit is het geval als de zaak van belang is voor de ontwikkeling van het recht, als het om een complexe zaak gaat of als het maatschappelijk belang van de uitspraak groot is. Het kan ook zijn dat een van de drie rechters in opleiding is.

Griffier

Tijdens de zitting is een griffier aanwezig, die noteert wat er wordt gezegd en gedaan.

Getuige

Een getuige is iemand die belangrijke informatie kan geven over een aspect van de zaak. Iedere procespartij kan de rechter vragen een getuige te horen. De rechter beslist daarover. Iemand die met u meekomt naar de zitting om u te steunen, is geen getuige. De rechter zal deze persoon niet onder ede horen. Uw gezelschap mag tijdens de zitting in de regel niet het woord nemen. Wilt u graag dat uw gezelschap tijdens de zitting het woord krijgt, dan kunt u dat het beste van tevoren schriftelijk aan de rechter vragen met een korte uitleg erbij.

Deskundige

De rechter vraagt soms een deskundige om advies. Dat kan bijvoorbeeld een onafhankelijke arts zijn. U krijgt als procespartij de gelegenheid om te reageren op het advies van de deskundige. U kunt ook zelf een deskundige inschakelen als u dat wilt. Meer informatie over de kosten voor het inschakelen van een deskundige vindt u bij 'Proceskosten' op pagina 21.

Hoofdstuk 3

Verloop van de procedure

Waar stelt u beroep in?

Beroep instellen is meestal pas mogelijk nadat bezwaar is gemaakt bij het bestuursorgaan zelf. Zie verder 'Eerst bezwaar maken' op pagina 6. In de meeste gevallen stelt u beroep in bij de rechtbank. Vaak is dat bij de sector bestuursrecht van de rechtbank in het gebied waar u woont. In een aantal gevallen moet u bij een andere instantie dan de rechtbank beroep instellen. Deze brochure beschrijft alleen de beroepsmogelijkheid voor de meest voorkomende gevallen. In de beslissing op uw bezwaar kunt u lezen waar u in uw geval beroep moet instellen. Overigens is de rechtbank verplicht om uw beroepschrift door te sturen als het is geadresseerd aan de verkeerde rechterlijke instantie.

Hoe stelt u beroep in?

Voor het instellen van beroep moet u een beroepschrift indienen. Dit is een brief waarin u uitlegt waarom u het niet eens bent met de beslissing van het bestuursorgaan (de gronden). Het is niet nodig om de gronden in juridische woorden te formuleren. Een zakelijke omschrijving van uw argumenten volstaat. Meestal wordt de rechter verzocht de beslissing van het bestuursorgaan te vernietigen. Als de beslissing tot onherstelbare gevolgen leidt, kunt u de rechter vragen de uitvoering van de beslissing op te schorten. Zie verder bij 'Beslissing van bestuursorgaan uitstellen: voorlopige voorziening' op pagina 16. Daarnaast kunt u tegelijk met het indienen van het beroepschrift vragen om een vergoeding van de kosten en van eventuele schade. Zie verder bij 'Vergoedingen' op pagina 21.

Bijlagen

Met het beroepschrift stuurt u een kopie van het besluit op het bezwaarschrift mee. Als dat niet kan, omschrijft u zo duidelijk mogelijk om welke beslissing het gaat. Vermeld wie het besluit heeft genomen, de datum van het besluit en een kenmerk. U kunt meer stukken (bijlagen) meesturen die naar uw mening van belang zijn voor de beoordeling van de zaak. Hoe eerder u deze stukken opstuurt, hoe beter. Stuur geen originele documenten mee, maar maak altijd een kopie.

Datum, handtekening, betaling

Het beroepschrift moet u ondertekenen en van een datum voorzien. U moet uw beroepschrift sturen naar de rechtbank, ter attentie van de sector bestuursrecht. Onderaan de beslissing van het bestuursorgaan staat vermeld bij welke rechtbank u moet zijn. De rechtbank stuurt u een ontvangstbevestiging. Ook moet u tijdig griffierecht betalen. Zie verder bij 'Griffierecht' op pagina 20.

Let op de termijn!

Van groot belang is dat u het beroepschrift verstuurt binnen de termijn die ervoor staat. Meestal is dat **zes weken** na de dag waarop het besluit is bekendgemaakt. Is uw beroepschrift niet binnen de termijn bij de rechtbank, dan loopt u het risico dat de rechter het beroep niet behandelt. Uw beroep wordt dan, zoals dat heet, niet-ontvankelijk verklaard. Let goed op wat er in de beslissing staat. In sommige gevallen wijkt de beroepstermijn af. In bepaalde ziektezaken geldt bijvoorbeeld een termijn van twee weken en in het vreemdelingenrecht is de termijn in het algemeen vier weken.

Het is verstandig om uw beroepschrift aangetekend of met bericht van ontvangst te versturen. Zo kunt u aantonen dat u het beroepschrift op tijd hebt verzonden. Uw beroepschrift is op tijd als het binnen zes weken per post is verzonden en binnen zeven weken door de rechter is ontvangen. U kunt het beroepschrift ook binnen de termijn van zes weken persoonlijk afgeven bij de griffie van de rechtbank. De rechtbank stuurt u binnen een week na ontvangst van het beroepschrift een ontvangstbevestiging. Als u deze niet ontvangt, is het verstandig bij de rechtbank te informeren. Het bestuursorgaan krijgt een kennisgeving van beroep.

Verstuur het beroepschrift op tijd. Als uw beroepschrift niet op tijd bij de rechtbank binnen is, bestaat de kans dat de rechter de zaak niet in behandeling neemt. De termijn die in uw geval geldt, vindt u op het besluit van het bestuursorgaan.

Extra tijd nodig?

Hebt u extra tijd nodig om te omschrijven waarom u het er niet mee eens bent, bijvoorbeeld omdat u eerst advies wilt inwinnen? Stuur dan alvast tijdig een brief naar de rechtbank waarin u meedeelt dat u beroep instelt (een pro forma beroepschrift). U schrijft waarom u het niet eens bent met de beslissing op het bezwaarschrift en waarom u meer tijd nodig hebt om uw beroep te onderbouwen. Bij de brief moet u, als het mogelijk is, een kopie meesturen van de beslissing op het bezwaarschrift. De rechtbank geeft u dan gelegenheid om binnen een termijn van vier weken het beroepschrift aan te vullen.

Vakantie of verhuizing

Hebt u de komende maanden een vakantie in het vooruitzicht? Of gaat u verhuizen? De rechtbank verwacht zulke wijzigingen tijdig van u te horen. Dit maakt het makkelijker om u te benaderen voor een eventuele toelichting op de zaak en om een zitting te plannen. Geef ook data waarop u absoluut niet beschikbaar bent tijdig door. De rechtbank kan daar rekening mee houden.

Vooronderzoek

De rechter start een vooronderzoek. Daarvoor vraagt hij bij het bestuursorgaan alle papieren op die met de zaak te maken hebben (de stukken). Ook krijgt het bestuursorgaan de gelegenheid om op uw beroepschrift te reageren. Zo'n reactie wordt een verweerschrift genoemd. U ontvangt een kopie van dit verweerschrift. U kunt schriftelijk reageren op het verweerschrift. Het bestuursorgaan kan op zijn beurt weer op uw reactie reageren.

Bewijsstukken tijdig aanleveren

Hebt u zelf nog stukken waarvan u vindt dat ze belangrijk zijn, lever ze dan tijdig aan bij de rechtbank. U bent niet verplicht om deze stukken ook aan de tegenpartij te sturen, maar het is wel raadzaam. Verstuurt u stukken per fax? Zend ze dan voor de zekerheid ook na per post. U kunt tot tien dagen voor de zitting nog stukken toesturen die u van belang vindt. Het is in beginsel niet mogelijk om tijdens de zitting nieuwe stukken in te dienen. Als alle stukken binnen zijn, onderzoekt de rechter de zaak. Het is mogelijk dat u in deze fase om een toelichting wordt gevraagd.

Vereenvoudigde behandeling

De rechter kan na het vooronderzoek een beslissing nemen op basis van de stukken. Dit wordt ook wel vereenvoudigde behandeling genoemd. Bent u het niet eens met de beslissing die de rechter neemt op basis van de stukken,

dan kunt u tegen de uitspraak in verzet komen bij dezelfde rechtbank. Zie verder bij 'Uitspraak zonder zitting' op pagina 17.

De zitting

Meestal organiseert de rechtbank een rechtszitting om de partijen te horen. Uiterlijk zes weken voor de zitting ontvangt u een uitnodiging (kennisgeving). Ook de andere procespartijen worden uitgenodigd. U bent niet verplicht om te komen, tenzij in de brief van de rechtbank staat dat u wél geacht wordt aanwezig te zijn (oproeping). In het algemeen is het wel verstandig om te komen. In de uitnodiging staat ook waar en wanneer de zitting plaatsvindt en op welke dagen u de processtukken kunt inzien. De zitting is bijna altijd openbaar.

Verloop van de zitting

Tijdens de zitting krijgen beide partijen de gelegenheid hun standpunten toe te lichten. De rechter kan u en de tegenpartij vragen stellen. Ook kunt u reageren op het verweerschrift van het bestuursorgaan. U kunt uw opmerkingen op papier zetten en tijdens de zitting voorlezen als u wilt (pleitnota). Zorg dat u ook kopieën van de pleitnota meeneemt voor de tegenpartij, de rechter en de griffier. De pleitnota wordt opgenomen in het verslag van de zitting (proces-verbaal). De rechter kan tijdens de zitting beide partijen wijzen op de mogelijkheid om de kwestie op een andere manier op te lossen: met mediation. Zie verder bij 'Bemiddeling in plaats van rechtszaak: mediation' op pagina 18.

U wilt geen zitting?

Misschien vindt u een mondelinge behandeling van de zaak niet nodig. Bent u van plan om niet te komen, laat de rechtbank dit dan vooraf weten, zodat anderen niet tevergeefs op u wachten op de zittingsdag. Als de andere procespartijen het evenmin zinvol vinden om te komen, kan de rechter beslissen op grond van de stukken. Vindt de rechter mondelinge behandeling desondanks nodig, dan zal hij u toch oproepen.

Bent u verhinderd?

Kunt u niet op de zitting aanwezig zijn, vraag dan zo spoedig mogelijk schriftelijk om uitstel van de behandeling. Dit verzoek moet u wel kunnen onderbouwen. U moet kunnen aantonen dat er sprake is van overmacht. Stel de rechtbank ook op de hoogte als u onderweg naar de zitting vertraging heeft. De rechter weet zo dat u in ieder geval van plan bent om te komen.

Houd er verder rekening mee dat rechtbanken beveiligd zijn. Het kost daardoor soms extra tijd om binnen te komen. Het is raadzaam om u tijdig bij de ingang te melden. Opnameapparatuur en wapens zijn verboden, mobiele telefoons moeten zijn uitgeschakeld.

Getuigen, deskundigen, tolken

Wilt u getuigen of deskundigen meenemen naar de zitting, meld dit dan minimaal een week van tevoren aan de rechtbank en aan de andere partij. De rechter kan daarmee rekening houden bij de tijdsindeling van de zitting. Ook de rechtbank zelf kan getuigen of deskundigen oproepen. Als het nodig is, kan de rechtbank een tolk inschakelen. Hebt u hieraan behoefte, meld dit dan tijdig bij de rechtbank.

De uitspraak

Na de zitting doet de rechter uitspraak. Hij oordeelt of uw bezwaren doel treffen en of het bestuursorgaan zich verder aan de regels heeft gehouden. Geeft de rechter u gelijk, dan zal hij uw beroep gegrond verklaren. Geeft hij u ongelijk, dan verklaart hij uw beroep ongegrond.

Als de rechter het besluit vernietigt

De rechter kan het besluit van het bestuursorgaan vernietigen. Dit brengt met zich mee dat het bestuursorgaan een nieuw besluit op uw bezwaarschrift moet nemen. Stel bijvoorbeeld dat de gemeente uw vergunningaanvraag heeft afgewezen en uw bezwaar daartegen ongegrond heeft verklaard. U gaat in beroep bij de rechter en deze vernietigt het besluit van de gemeente. Dit betekent dat de eerdere afwijzing van uw bezwaar vervalst. Uw aanvraag is daarmee nog niet toegewezen: de gemeente gaat uw bezwaarschrift opnieuw beoordelen. Het is dus mogelijk dat de gemeente uw bezwaar opnieuw, maar bijvoorbeeld beter onderbouwd, afwijst. In het algemeen geldt dat het bestuursorgaan beslist en dat de rechter optreedt als controleur.

Wordt het besluit van het bestuursorgaan vernietigd, dan betekent dat niet in alle gevallen dat u onmiddellijk gelijk krijgt. Het betekent dat het bestuursorgaan uw bezwaar opnieuw gaat bekijken.

Schriftelijke uitspraak

Een rechter kan mondeling of schriftelijk uitspraak doen. Voor de schriftelijke uitspraak geldt een termijn van maximaal zes weken. De rechter kan deze termijn nog eens met zes weken verlengen. De rechtbank stuurt de uitspraak uiterlijk twee weken daarna toe. Hebt u een advocaat of een gemachtigde, dan ontvangt deze de uitspraak.

Mondelinge uitspraak

De rechter kan ook besluiten mondeling uitspraak te doen. Dit kan de rechter doen als het om een niet al te ingewikkelde zaak gaat. Deze uitspraak wordt gedaan aan het slot van de zitting of uiterlijk een week later. Het voordeel van de mondelinge uitspraak is dat de beslissing snel bekend is. De partijen ontvangen uiterlijk twee weken nadat de mondelinge uitspraak is gedaan een schriftelijke weergave daarvan (proces-verbaal).

Uitspraak over vergoeding van de kosten

De rechter kan ook bepalen dat het bestuursorgaan een vergoeding moet betalen voor de gemaakte proceskosten (rechtshulp, deskundigen). Ook over een verzoek tot schadevergoeding doet de rechter uitspraak. Meer informatie hierover vindt u bij 'Vergoedingen' op pagina 21.

Niet eens met de uitspraak

Bent u het niet eens met de uitspraak van de rechter, dan kunt u in veel gevallen in hoger beroep gaan. Zie verder bij 'Hoger beroep of cassatie' op pagina 19.

Hoofdstuk 4

Bijzondere situaties

Beslissing van bestuursorgaan uitstellen: voorlopige voorziening

Zolang de beroepsprocedure loopt, blijft het besluit van het bestuursorgaan van kracht. Het kan zijn dat deze beslissing onherstelbare gevolgen heeft, bijvoorbeeld als de gemeente toestemming heeft gegeven om een boom te kappen. Meestal kunt u dan tegelijk met het indienen van uw beroepschrift een voorlopige voorziening vragen aan de rechter. Dit betekent dat u de rechter vraagt de uitvoering van het besluit uit te stellen tot na de beroepsprocedure. Er moet wel sprake zijn van 'onverwijlde spoed'. Ook tijdens de bezwaarprocedure is het mogelijk een voorlopige voorziening te vragen.

Verzoek om voorlopige voorziening indienen

Een voorlopige voorziening moet u vragen aan de rechtbank of het rechterlijk college waar u in beroep bent gegaan. Hebt u bezwaar gemaakt bij het bestuursorgaan zelf, dan kunt u een voorlopige voorziening vragen aan de rechtbank of het college waar u ook in beroep kunt gaan tegen de nog te nemen beslissing op bezwaar. De rechter die deze zaak behandelt, heet de voorzieningenrechter. Een verzoek om een voorlopige voorziening is alleen zinvol als u bezwaar of beroep hebt ingesteld of instelt. Uw verzoek moet steekhoudende argumenten bevatten die aantonen dat u in aanmerking komt voor een voorlopige voorziening. Voor het indienen van een verzoek om voorlopige voorziening staat niet een bepaalde termijn. Het is raadzaam om in uw verzoek ook aan te geven op welke data u verhinderd bent. Zo voorkomt u dat de behandeling van de zaak onnodig vertraging oploopt. Partijen kunnen tot één dag voor de zitting stukken indienen.

Opnieuw betalen

Voor de voorlopige voorziening betaalt u nog eens hetzelfde bedrag aan griffierecht als voor de eigenlijke beroepszaak. Meer informatie over griffierecht vindt u op pagina 20.

Versnelde behandeling

Is een zaak spoedeisend, dan kan de rechtbank bepalen dat de zaak versneld wordt behandeld. U en het bestuursorgaan kunnen om zo'n versnelde behandeling vragen. Dit kunt u het beste in een afzonderlijke brief doen.

Stemt de rechter in met het verzoek, dan gelden kortere termijnen voor het betalen van het griffierecht, het indienen van stukken en de uitnodiging voor de zitting. Een versnelde behandeling is niet hetzelfde als een voorlopige voorziening.

Uitspraak zonder zitting

De rechter kan na het vooronderzoek besluiten om geen rechtszitting te houden. Hij neemt dan een beslissing op basis van de stukken. Dit wordt ook wel vereenvoudigde behandeling genoemd. Bij een vereenvoudigde behandeling kan de rechter het beroep 'kennelijk niet-ontvankelijk' verklaren. Dit is bijvoorbeeld het geval als het beroep te laat is ingediend of als het griffierecht niet op tijd is betaald. Een andere mogelijkheid is dat het beroep 'kennelijk ongegrond' wordt verklaard. Beslist de rechter dat de rechtbank 'kennelijk onbevoegd' is, dan kan dit bijvoorbeeld betekenen dat uw zaak bij de civiele rechter moet worden behandeld. De rechtbank kan uw beroep ook 'kennelijk gegrond' verklaren. Dit betekent dat de rechter u gelijk geeft en het besluit vernietigt. Zie ook 'Als de rechter het besluit vernietigt' op pagina 14.

In verzet komen

Als u het niet eens bent met de beslissing die de rechter heeft genomen op basis van de stukken (dus zonder zitting), dan kunt u in verzet komen. In verzet komen doet u door binnen zes weken een verzetschrift in te dienen bij dezelfde rechtbank. In uw verzetschrift moet u vermelden: uw naam, uw adres, de redenen waarom u in verzet gaat. In dit verzetschrift kunt u vragen om te worden gehoord. U dient het verzetschrift te ondertekenen. Ook andere procespartijen kunnen tegen de uitspraak in verzet komen.

Doel van het verzet

Het verzetschrift wordt behandeld door een andere rechter bij dezelfde rechtbank. Doel van het behandelen van het verzet is alleen om te bekijken of het beroep inderdaad kennelijk niet-ontvankelijk of kennelijk ongegrond is. Is het verzet gegrond, dan betekent dit dat het eigenlijke beroep op een latere datum alsnog wordt behandeld. Is het verzet ongegrond, dan is de zaak afgelopen. Hoger beroep is in dat geval meestal niet mogelijk.

Niet opnieuw betalen

Voor verzet hoeft u niet opnieuw griffierecht te betalen. Meer informatie over griffierecht vindt u op pagina 20.

Verzoek om een andere rechter: wraking

Als u vindt dat de rechter die uw zaak behandelt partijdig is, kunt u bij de rechtbank het verzoek indienen om de rechter te vervangen. Dit heet wraking. U bent verplicht uw verzoek te onderbouwen. De rechtbank beslist over uw verzoek. Overigens zijn rechters verplicht eventuele nevenfuncties openbaar te maken. Op www.rechtspraak.nl onder 'Registers' vindt u een lijst met nevenfuncties van alle rechters.

Bemiddeling in plaats van rechtszaak: mediation

Mediation is ook een manier om een geschil met een andere partij op te lossen. Letterlijk betekent het bemiddeling. Bij mediation proberen de partijen met de hulp van een onafhankelijke derde, een mediator, zelf een einde aan het conflict te maken. Het streven is onderling afspraken te maken waarbij de wederzijdse belangen gediend zijn. Voorwaarde voor mediation is dat de partijen vrijwillig instemmen met deze werkwijze en dat ze vertrouwelijk omgaan met de informatie die tijdens het proces naar voren komt. Het Nederlands Mediation Instituut (NMI) heeft de regels voor mediation vastgelegd in een reglement.

Mediation heeft als voordeel dat het minder lang duurt dan een gerechtelijke procedure. Verder zijn de kosten lager en biedt mediation de kans om de onderlinge relaties in stand te houden. Partijen kunnen zelf kiezen voor mediation in plaats van een gerechtelijke procedure, maar ook de rechter kan partijen doorverwijzen.

Over dit onderwerp is een speciale brochure gemaakt: 'Mediation naast rechtspraak in bestuursrecht'. Deze brochure kunt u opvragen bij de rechtbank of het gerechtshof.

Hoofdstuk 5

Hoger beroep of cassatie

Waar stelt u hoger beroep in?

Tegen de uitspraak van de rechter is in veel gevallen hoger beroep mogelijk. In de uitspraak van de rechter leest u waar u in uw geval hoger beroep kunt instellen.

Soort zaak	Instantie
Ambtenarenzaken, sociale zekerheidszaken en studiefinancieringzaken	Centrale Raad van Beroep, Utrecht
Belastingzaken (hoger beroep)	Gerechtshof
Belastingzaken (cassatie)	Hoge Raad, Den Haag
Economisch bestuursrechtzaken	College van Beroep voor het bedrijfsleven, Den Haag
Vreemdelingenzaken	Afdeling bestuursrechtspraak, Raad van State, Den Haag
Overige zaken	Afdeling bestuursrechtspraak, Raad van State, Den Haag

Let op de termijn!

Let op de termijn die staat voor het instellen van hoger beroep. Deze start een dag nadat de uitspraak of het proces-verbaal is bekendgemaakt. U hebt zes weken de tijd om in hoger beroep te gaan.

Procedure

De procedure bij hoger beroep is ongeveer vergelijkbaar met die in een beroepszaak bij de rechtbank. Ook in hoger beroep bent u niet verplicht een advocaat in te schakelen. Maar u doet er wel goed aan om advies te vragen aan iemand die rechtsbijstand verleent. Zo iemand kan u vertellen of het in uw geval zinvol is om in hoger beroep te gaan. Uw zaak zal niet meer helemaal opnieuw worden onderzocht. De rechter bekijkt of het recht goed is toegepast en of geen procedurele regels zijn geschonden. Voor informatie over de kosten van hoger beroep zie het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 6

Kosten

Griffierecht

Het instellen van beroep kost geld: er wordt griffierecht geheven. Griffierecht is een bijdrage in de kosten van de rechtspraak. De hoogte van het bedrag is afhankelijk van de aard van de zaak en de rechtelijke instantie die het beroep in behandeling neemt. Voor een bepaald soort zaken (waaronder huursubsidie, studiefinanciering, WW, WAO, bijstand) geldt een verlaagd tarief. Een ingeschakelde advocaat schiet het griffierecht meestal voor en brengt het vervolgens bij zijn cliënt in rekening.

Natuurlijk persoon of rechtspersoon

U betaalt als particulier (natuurlijk persoon) minimaal € 37 (februari 2005). Rechtspersonen zoals BV's, verenigingen of stichtingen betalen € 276 (februari 2005). De tarieven worden periodiek aangepast. De meest recente tarieven vindt u op www.rechtspraak.nl bij 'Naar de rechter' en vervolgens 'Kosten van een procedure'. De tarieven vindt u ook in het informatieblad 'Griffierecht'.

Tijdig betalen

De rechtbank stuurt u een nota. Het te betalen bedrag moet binnen vier weken op de rekening van de rechtbank staan. Houd er rekening mee dat met de overschrijving enige tijd gemoeid kan zijn. Het niet of te laat betalen kan ertoe leiden dat het beroepschrift niet-ontvankelijk wordt verklaard. Dit betekent dat uw beroep niet in behandeling wordt genomen. Wacht dus niet te lang met betalen.

Bijzondere situaties

Als u een voorlopige voorziening vraagt, moet u daarvoor griffierecht betalen. U betaalt nog eens hetzelfde bedrag aan griffierecht als voor de eigenlijke beroepszaak. U kunt het bedrag eventueel op de dag van de zitting betalen, door een storting te doen in de kas van de rechtbank. Gaat u in verzet tegen een beslissing op basis van de stukken (uitspraak zonder zitting), dan hoeft u niet opnieuw griffierecht te betalen.

Hoger beroep

Ook als u in hoger beroep gaat, moet u griffierecht betalen. Dit tarief is verschillend voor natuurlijke personen en rechtspersonen. Ook verschilt het tarief per soort zaak. In alle gevallen geldt dat het tarief hoger is dan het tarief voor het eerste beroep bij de rechtbank. Ook de tarieven voor hoger beroep worden periodiek aangepast. De meest recente tarieven vindt u op www.rechtspraak.nl bij 'Naar de rechter' en vervolgens 'Kosten van een procedure'. De tarieven vindt u ook in het informatieblad 'Griffierecht'.

Proceskosten

Naast het griffierecht brengt een beroepsprocedure vaak nog andere kosten met zich mee. Dit zijn proceskosten. Proceskosten zijn alle kosten die u maakt om de procedure te kunnen voeren, zoals de kosten van de advocaat en reiskosten. De rekening van een advocaat moet u in beginsel zelf betalen. Ook als u zelf een deskundige inschakelt, bijvoorbeeld een arts, zijn de kosten daarvan voor uw rekening. Schakelt de rechtbank een deskundige in, dan gaat de rekening naar de rechtbank. Andere voorbeelden van proceskosten zijn uw eigen reis- en verblijfkosten, de kosten van getuigen die u zelf hebt ingeschakeld en eventueel inkomensverlies als u een dag vrij moet nemen voor de zitting (verletkosten).

Vergoedingen

Vergoeding van het griffierecht

Als de rechter u geheel of gedeeltelijk in het gelijk stelt, krijgt u het griffierecht terug van het bestuursorgaan dat de beslissing heeft genomen. U hoeft daarvoor geen speciaal verzoek in te dienen. Dit geldt zowel voor de beroepsprocedure bij de rechtbank als voor het hoger beroep.

Vergoeding van de proceskosten

U kunt de rechter verzoeken om vergoeding van de proceskosten. In dat geval vraagt u de rechter de andere partij te veroordelen in de door u gemaakte proceskosten. De rechter bepaalt of de tegenpartij uw proceskosten moet betalen. In het algemeen zal de rechter de tegenpartij alleen in uw kosten veroordelen als u geheel of gedeeltelijk in het gelijk wordt gesteld.

Trekt u uw beroep in omdat het bestuursorgaan alsnog is tegemoetgekomen aan uw bezwaar? Ook dan kunt u om een veroordeling in de proceskosten

vragen. Het verzoek tot kostenveroordeling moet tegelijk met de intrekking van het beroep worden gedaan.

Berekeningssysteem voor vergoeding rechtshulp

Voor vergoeding van de kosten van beroepsmatig verleende rechtshulp (bijvoorbeeld een advocaat) geldt een speciaal berekeningssysteem. Hierbij wordt gebruikgemaakt van normbedragen. De vergoeding is daarom altijd beperkt. In het berekeningssysteem krijgen bepaalde stappen die u hebt gezet in de beroepsprocedure een aantal punten. Zo zijn er punten voor het indienen van een beroepschrift en voor het verschijnen op de zitting. Worden samenhangende zaken tegelijk behandeld, dan kan ook dat van invloed zijn op de vergoeding die wordt toegekend.

Schadevergoeding

Schadevergoeding is een vergoeding voor de schade die u lijdt als gevolg van het bestreden besluit. Een voorbeeld is wettelijke rente. Schadevergoeding krijgt u niet automatisch. U kunt er wel om vragen. U moet er kunnen aangeven dat u door de beslissing schade lijdt en hoe groot de schade is. Het is raadzaam uw verzoek met bewijsmateriaal te ondersteunen. Het verzoek kunt u opnemen in uw beroepschrift of indienen tijdens de zitting. De rechter kan een verzoek om schadevergoeding toekennen. Hij kan dit alleen doen als uw beroep gegrond is verklaard en er sprake is van schade. U kunt ook een verzoek om schadevergoeding indienen bij de civiele rechter.

Moet u kosten van de tegenpartij vergoeden?

De kosten die het bestuursorgaan maakt, hoeft u als particulier niet te vergoeden. Ook niet als het bestuursorgaan in het gelijk wordt gesteld. Hiertoe wordt iemand alleen veroordeeld als het duidelijk onredelijk was dat hij in beroep is gegaan. Anders zou iemand die in beroep gaat een groot financieel risico lopen.

Voorbeeld van beroepschrift

Aan: [hier vult u de naam in van de instantie waar u uw beroepschrift naar toe moet sturen]

Ondergetekende

[naam en voornamen voluit]

geboren [jaar en dag invullen]

wonende [straat, huisnummer, postcode en plaats]

tekent beroep aan tegen de hierbij gevoegde beslissing van

[bestuursorgaan]

te [plaatsnaam invullen].

Hij/zij kan zich met deze beslissing niet verenigen, omdat

[hier vult u duidelijk en zakelijk in waarom u het met de beslissing oneens bent].

Hij/zij verzoekt u te beslissen dat

[invullen wat naar uw mening beslist zou moeten worden].

Datum

Handtekening

Let op! U moet zo mogelijk een kopie meesturen van de beslissing van het bestuursorgaan.

Adressen

Rechtbank Alkmaar

Kruseman van Eltenweg 2, 1817 BC
Postbus 251, 1800 BG
Telefoon 072 527 4646

Rechtbank Almelo

Egbert Gorterstraat 5, 7607 GB
Postbus 323, 7600 AH
Telefoon 0546 83 2727

Rechtbank Amsterdam

Parnassusweg 220, 1076 AV
Postbus 84500, 1080 BN
Telefoon 020 541 2111

Rechtbank Arnhem

Walburgstraat 2-4, 6811 CD
Postbus 9030, 6800 EM
Telefoon 026 359 2000

Rechtbank Assen

Brinkstraat 4, 9401 HZ
Postbus 30009, 9400 RA
Telefoon 0592 33 9222

Rechtbank Breda

Sluissingel 20, 4811 TA
Postbus 90110, 4800 RA
Telefoon 076 531 1311

Rechtbank Dordrecht

Steegoversloot 36, 3311 PP
Postbus 7003, 3300 GC
Telefoon 078 639 1391

Rechtbank Groningen

Guyotplein 1, 9712 NX
Postbus 781, 9700 AT
Telefoon 050 316 6166

Rechtbank 's-Gravenhage

Prins Clauslaan 60, 2595 CL
Postbus 20302, 2500 EH
Telefoon 070 381 3131

Rechtbank Haarlem

Simon de Vrieshof 1, 1019 HA
Postbus 1621, 2003 BR
Telefoon 023 512 6126

Rechtbank 's-Hertogenbosch

Leeghwaterlaan 8, 5223 BA
Postbus 70584, 5201 CZ
Telefoon 073 620 2020

Rechtbank Leeuwarden

Zaailand 102, 8911 BN
Postbus 1702, 8901 CA
Telefoon 058 234 1341

Rechtbank Maastricht

St. Annadal 1, 6214 PA
Postbus 1988, 6201 BZ
Telefoon 043 346 5465

Rechtbank Middelburg

Kousteensedijk 2, 4331 JE
Postbus 5015 (algemeen), 4330 KA
Telefoon 0118 67 7000

Rechtbank Roermond

Willem II Singel 67, 6041 HR
Postbus 950, 6040 AZ
Telefoon 0475 35 2222

Rechtbank Rotterdam

Wilhelminaplein 100/125, 3072 AK
Postbus 50950, 3007 BL
Telefoon 010 297 1234

Rechtbank Utrecht

Vrouwe Justitiaplein 1, 3511 EX
Postbus 16005, 3500 DA
Telefoon 030 223 3000

Rechtbank Zutphen

Martinetsingel 2, 7201 DT
Postbus 9008, 7200 GJ
Telefoon 0575 59 35 00

Rechtbank Zwolle - Lelystad

Hoofdadres:
Luttenbergstraat 5, 8012 EE, Zwolle
Postbus 10067, 8000 GB, Zwolle
Telefoon 038 8884 444
Zittingen sector bestuursrecht:
Hanzelaan 351, 8017 JM, Zwolle
Vestiging Lelystad:
Stationsplein 15, 8232 DL, Lelystad
Telefoon 0320 74 11 11

Raad van State

Postbus 20019, 2500 EA, Den Haag
Kneuterdijk 22, 2514 EN, Den Haag
Telefoon 070 426 4426

Hoge Raad der Nederlanden

Kazernestraat 52, 2514 CV, Den Haag
Postbus 20303, 2500 EH, Den Haag
Telefoon 070 361 1311

Centrale Raad van Beroep

Hojel City Centre, gebouw C
Graadt van Roggenweg 200-250,
3531 AH, Utrecht
Postbus 16002, 3500 DA, Utrecht
Telefoon 030 850 2100

College van Beroep voor het bedrijfsleven

Bruggebouw West
Prins Clauslaan 14-18, 2595 AJ,
Den Haag
Postbus 20021, 2500 EA, Den Haag
Telefoon 070 381 3910

Gerechtshof Amsterdam

Prinsengracht 436, 1017 KE
Postbus 1312, 1000 BH
Telefoon 020 541 2111

Gerechtshof Arnhem

Walburgstraat 2-4, 6811 CD
Postbus 9030, 6800 EM
Telefoon 026 359 2000

Gerechtshof 's-Gravenhage

Prins Clauslaan 60, 2595 AJ
Postbus 20302, 2500 EH
Telefoon 070 381 3131

Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Leeghwaterlaan 8, 5223 BA
Postbus 70583, 5201 CZ
Telefoon 073 620 2020

Gerechtshof Leeuwarden

Wilhelminaplein 1, 8911 BS
Postbus 1704, 8901 CA
Telefoon 058 234 1341

